

24.04.24
Укр.мова

Клас: 6-А (2гр.), 6-Б (1гр.)
Вч.: Харенко Ю.А.

Повторення та узагальнення. Будова слова

Мета уроку:

- *повторити, поглибити, узагальнити й систематизувати* засвоєні в 6 класі знання учнів з розділу «Будова слова й орфографія»;
- *удосконалити* вміння й навички щодо практичного використання знань з розділу «Будова слова й орфографія»;
- *закріпити* відомості про значущі частини слова, удосконалити орфографічні навички, вміння добирати спільнокореневі слова, розрізняти форми слова й спільнокореневі слова, правильно використовувати їх у мовленні.

Мовознавчий диктант (вірю – не вірю)

- 1.Лексика – це словниковий склад мови.
- 2.Усі терміни – багатозначні слова.
- 3.У реченні «Сумують ластівки в садах» слово «сумують» ужите в переносному значенні.
- 4.Слова «велетень, титан, гігант» - синоніми.
- 5.Слова «вдень – вночі, гарячий – холодний, зима – літо» - омоніми.
- 6.У реченнях «Учитель використовує ефективні методи викладання» та « Моя сестра – ефектна дівчина» вжито пароніми.
- 7.Слова «диспетчер, авіатор, фотограф» - іншомовні.
- 8.Слова «феодал, очіпок, урядник» - діалектні.
- 9.Слова « вода, земля, подяка» - стилістично забарвлені.
- 10.Епітети, порівняння, синекдоха – це тропи.
- 11.Сніг іде, густий голос, рукав річки – це метафори

Перевір себе

1. + Лексика – це словниковий склад мови.
2. - Усі терміни – багатозначні слова.
3. + У реченні «сумують ластівки в садах» слово «сумують» ужите в переносному значенні.
4. + Слова «велетень, титан, гігант» - синоніми.
5. - Слова «вдень – вночі, гарячий – холодний, зима – літо» - омоніми.
6. + У реченнях «Учитель використовує ефективні методи викладання» та «Моя сестра – ефектна дівчина» вжито пароніми.
7. + Слова «диспетчер, авіатор, фотограф» - іншомовні.
8. - Слова «феодал, очіпок, урядник» - діалектні.
9. - Слова «вода, земля, подяка» - стилістично забарвлені.
10. + Епітети, порівняння, синекдоха – це тропи.
11. + Сніг іде, густий голос, рукав річки – це метафори.
12. - Гіпербола, літота, алегорія здебільшого вживаються в офіційно-діловому стилі.

Тренувальні вправи

Вправа 1.
Доберіть до
слів
іншомовного
походження
українські
відповідники:

- Кур'єр
- Економний
- Демагогія
- Біографія
- Дезінформація
- Евфонія
- Ательє
- Рельєф
- Експресія
- Гігант
- Дилетант
- Гігант
- Депресія

Тренувальні вправи

Вправа 2. Запишіть фразеологізми у три колонки: античного походження, біблійного походження, літературного походження

Доборолась Україна до самого краю. Сізіфова праця. Голос волаючого в пустелі. Я стверджуюсь, я утверджуюсь, бо я живу. З журбою радість обнялась. Нитки Аріадни. Нема пророка у своїй країні. Троянський кінь. Єлена прекрасна. Дім на піску. Хліб наш насущний. Нам пора для України жить! Содом і Гомора. Домоклів меч. Не зневажай душі своєї цвіту. Каїнова печать. Перейти Рубікон. Свою Україну любіть.

Тренувальні вправи

Вправа 2. До поданих фразеологізмів добери синоніми, запишіть їх парами, поясніть значення.

Правити теревені; підняти гвалт; точити ляси; як мокре горить; обома руками; задерти носа; з ніг на голову; підкласти свиню; як мокре горить; як кіт лапою; стріляний горобець; кури не клюють; ні світ ні зоря; прикусити язика; вільний птах; пекти раки.

Морфологічна будова слова

Морфеміка (будова слова) – розділ мовознавства, що вивчає значущі частини слова (морфеми).

Морфема – найменша значуща частина слова (корінь, префікс, суфікс, закінчення).

Види морфем

Кореневі

Корінь

Головна частина слова, яка містить спільне значення споріднених слів : **бла**кить, **бла**китний, за**бла**китніло.

Зауважте! Треба відрізняти спільнокореневі слова від слів омонімічними коренями. Наприклад: гора, горе, горювати, угорі однаковий корінь **гор**, однак ці слова не є спільнокореневими, оскільки у них різне лексичне значення. Тому маємо дві групи споріднених слів: гора, угорі, гірка; горе, горенько, горювати.

Афіксальні (службові)

Префікс – частина слова перед коренем, яка служить для утворення нових слів:
заозерний, **перед**лісся, **уз**біччя.

Суфікс ^ частина слова після кореня, яка служить для утворення нових слів: шкіль**ний**,
тон**есенький**, сад**очок**, чита**ю**

Інтерфікс (-о,-е,-и) з'єднувальний голосний в складних словах: книг**о**люб, пол**е**захисний,
житт**є**здатний.

Постфікс (-ся, -сь) частина слова після закінчення: смієть**ся**, розташовуєш**ся**

Закінчення □ (флексія) змінна частина слова, яка пов'язує слова в словосполученні і реченні: вольов**ий**, працю**ють**.

Основа слова _ частина слова без закінчення, яка виражає лексичне значення слова :
материнська, **рідн**ого.

Розібрати слова за будовою

Хатинонька,
доріжка,
прибережний,
польовий, весна,
запорізький,
Прикарпаття,
зубний, село,
край, лото,
багаття, совість,
дружити,
дзвонить, мідь,
вікно, швидко,
дружок, малий,
далеко.

МІРКУЄМО!!!!!!

Хатинонька

- Визначаємо закінчення: провідміняти слово хатиноньки, хатинонькою. Отже, у слові хатинонька **закінчення-а**.
- Виділяємо основу. Основа слова (частина слова без закінчення) - **хатиноньк**
- Виділяємо корінь тобто підбираємо спільнокореневі слова: хата, хатній, хатка... Отже, **корінь хат**.
- Виділяємо префікс (частина слова, що стоїть перед коренем). У даному слові частини слова не має, отже, префікса не має.
- Виділяємо суфікс (частина слова, що стоїть після кореня) це иноньк. У слові хатинонька **два суфікса: -ин, - оньк**, тому що за допомогою частини -ин ми можемо утворювати інші слова, наприклад: материн, доччин; - оньк: квітонька, рибонька...

Домашнє завдання

Спиши, змінюючи форму слів у дужках, визнач закінчення.

Перший (весняні) місяць називають в (Україна) березнем.

У цей час прокидаються берези, даруючи (люди) цілющий березовий сік.

Вважають, що (назви) місяця пішла від (давній) промислу. Ранньої (весна) вирубали (ліс), переважно (березовий), щоб на звільнених (ділянки) посіяти зернові.